

שבת ה'ח

מטרתנו: להאיר עיני מבקשי ה', לסייע ליבנם בעסקי פנימויות תורת החסידות
במושגת רבינו הבעל שם טוב והלמידיו הקדושים
ולדעת את המעשה אשר יעשו לקיים מצוות ה' באופן הראוי ובכוונה נכונה

חן החסידות

ביאור מאמר אחד מספרי חסידות
עם הקדמות וכללים מספרי שפתי חן, וביאור משולב

ספר השבוע:

נועם אלימלך (ד"ה וידבר ה')

הקדמות וכללים

(א) עשר ספירות: כשעלה ברצונו יתברך לברוא את העולם, אז האציל וברא העשר ספירות כדי להנהיג בהם את העולם, שהם: כתר חכמה בינה, חסד גבורה תפארת, נצח הוד יסוד מלכות.^(*)

(ב) עולם החרובין: כשיצאו העשר ספירות בפעם הראשון, נעשה בהם הענין של שבירת הכלים, וענינו הוא, כי כל מדה ומדה כלולה מאור וכלי האור הוא החיות האלוהית המחיה אותה, וה'כלי' הוא המגביל ומצמצם את האור. אבל באותה שעה נתגברו כח הכלי של הז' ספירות התחתונות (תחת נה"ם) על האור שנכנס האיר בהם, עד שלא סבלו הכלים את האור הגדול ונשברו,^(*) ונפלו הכלים למטה במקום הקליפות, ביחד עם כמה ניצוצי אור שנפלו עמהם כמנין רפ"ח, ונתלבשו בכל דברים הגשמיים הנמצאים בעולם,^(*) ועל ידי עבודתנו בתורה ובמצוות שמשתמשים עם עניני העולם הזה לצורך גבוה, בזה מבררים ומעלים לאט לאט הניצוצין הללו, ועולים למעלה ונתקנים שם.^(*)

(ג) סיבת השבירה: עיקר בריאת העולמות היה על ידי העשר ספירות הבאים משמות הקדושים הנקראים מ"ה וב"ן, [כנדוע שיש ד' עיקרי מילואי הוי"ה, ועיקר בריאת העולם הזה הוא בשם מ"ה (יד הא ואו הא) וב"ן (יד הו וו הח)].^(*) וסדר הבריאה היתה, שמתחילה יצאו רק העשר ספירות של ב"ן, וכיון שלא היו מחוברים עם העשר ספירות של השם מ"ה, היו חסרים, ומזה נצמח בהם התנשאות וישות, עד שנעשו נפרדים מן אור האין סוף ב"ה ואמרו כל אחת ואחת 'אני אמלוך', ולכן כשנכנס בהם האור לא יכלו לסבלו ונשברו.^(*)

חן המקור

א. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה א, ובהקדמה ב, ובהקדמה ה. ב. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ג עמ' לו-מ. ג. מבואר באריכות בשפתי חן הכללי הקדמה ג עמ' מ-מא. ד. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ג עמ' מו-מו, הקדמה ד עמ' עז-פ. ה. מבואר בשפתי חן הכללי סוף הקדמה ב. ו. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ג עמ' מא-מו. ט. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה כ עמ' שס.

חן השבוע

מאמר התבוננות בענין הפרשה והזמן

שבת דרך ארץ

השבת קודש הזה נקרא בשם שבת דרך ארץ, מיוסד על אמרם ז"ל 'דרך ארץ קדמה לתורה', כי קודם בא יום ה', יום קבלת התורה, צריכין ללמוד הלכות מדות ודרך ארץ, כמו שמבואר בספר הישר לרבינו תם זלה"ה שלכן לא נכתב בתורה הלכות מדות ודרך ארץ, כיון שבלי נימוס ודרך ארץ אינו בגדר אדם כלל, ולא ניתנה תורה לבעלי חיים, לכן נקרא השבת שקודם שבועות בשם שבת דרך ארץ, להזכיר את האדם ללמוד הלכות נימוס ודרך ארץ, כי רק אז יכולים לגשת לקבל את תורתנו החביבה, וזה גם כן הטעם שלומדים פירקי אבות בין פסח לעצרת, כמבואר בספרים הקדושים.

גם מצינו שנקרא השבת הזה בשם שבת כלה, ויש ספר שלם בשם 'אהבת דוד' ממה שדרוש דרש הרה"ק בעל החיד"א זלה"ה באלו ארבע שבתות בשנה, א] שבת זכור, ב] שבת הגדול, ג] שבת כלה, ד] שבת שובה, כי כִּי פָּקַדְתָּ יִשְׂרָאֵל 'פְּלֵה' קְרוּאָה פְּעִימָה, ובשבת שקודם החתונה מגיע השתוקקות הכלה לדרגה העליונה, וזה הוא עבודתנו בשבת הזה להשתוקק אל יום החתונה להתדבק בהשי"ת בדביקות גמור.

וברוב השנים קורין בשבת הזה פרשת במדבר, ובפשטות כדי להזכיר אחד מתנאי קבלת התורה להתנהג בענוה ולהיות כאסקופה הנדרסת לפני חכמים ולהפקיר עצמו כמו מדבר שהוא הפקר לכל (כאשר הארכנו בשבוע העבר בחן בשבוע' פרשת בה"ב), אולם בהתבוננות קצת יש כאן כוונה עמוקה ביותר, כי הסדרא מסתיימת קצת יש כאן כוונה עמוקה לְרֵאוֹת כְּבֹלַע אֶת הַקֹּדֶשׁ וְנִמְתָּה, ופשטות הכוונה הוא שהלויים נשאו את כלי המשכן בעת הנסיעה ממקום למקום, אך נאסר עליהם להסתכל על כלי הקודש, לכן הוצרכו הכהנים לכסות את כלי הקודש קודם ביאת הלויים, כי אם יסתכלו עליהם יגרום בזיון כלי הקודש ועל ידי זה יגיע מיתה לבני הלויים חס ושלום.

אך יש דבר פלא בדברי הרה"ק בעל דגל מחנה אפרים זלה"ה בפרשה זו, שמביא דברי קדשו של זקינו הקדוש מרן הבעל שם טוב זלה"ה, שיוכל

הקדמה

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף ג - עלה ד)

פעולות ההכנה לשבת:

בשבע העבר למדנו משל נפלא, במלך גדול שבא לעיר ורצה להתאכסן בבית אחד מתושבי העיר, ותיאר רבינו בעל סידורו של שבת זלה"ה במתיקות לשוננו הקדוש, א[המהלך של החכם והנבון, שעושה הכנה דרבה לנקות את ביתו שיהיה שם איר טוב ונעים שירצה המלך להיות שם, ואיך אחר כך זוכה לתוצאות טובות של ברכה וכבוד מרובה, ולעומתו ב[המהלך של הפתי שהוא טרוד בחשבונות גדולות עד שלא נשאר לו פנאי אפילו לנקות את העפר והצרורות שבביתו, ותוצאותיו היו שעבדי המלך אמרו שהבית אינו מוכן לקבל את המלך, וחיפשו להמלך אכסניא אחרת.

זהו הוא ענין תוספות שבת, שכונתו הכנה לשבת, והמעייין בדברי מרן האר"י ז"ל יראה שעשיית ההכנה לשבת הוא התנאי שעל ידה יוכל האדם לרגיש קדושת שבת, ובלי ההכנה אי אפשר להרגיש קדושתה, כי אז אין בגוף האדם מקום פנוי שיוכל השבת מלכתא ליכנס בה.

ואופני ההכנה רבים הם, האחד הוא לגרש את המקומות שבהם נאחזים החיצונים, ולכן צריכין לקצוץ את הצפרנים בכל ערב שבת, כי במקום גידול הצפרנים מתאחזים החיצונים, ובפרט בהזוהמא שתחת הציפורן, וכן מי שיש לו שערות גדולות מצוה לגלחם בערב שבת, כי בכל אלו יכולין הקליפות להתאחז, גם אם יש בביתו קורי עכביש (שפי' געועב).

מתאחזים שמה החיצונים, ובמקום שיש קליפות אין השבת מלכתא נכנס כלל בבית הזה ובאדם הזה. ולטעם זה צריכין לרחוץ כל גופו בחמין קודם השבת, ולכל הפחות פניו ידיו ורגליו, כי הזוהמא הנדבק בגוף האדם הוא מהנאות הגשמיות שהיה לו לאדם במשך ימי השבוע, וכשיש זוהמא על הגשמה מבפנים נמשך גם כן טינופת על הגוף מבחוץ, וכאשר ירחץ האדם את גופו יכוין שעושה בזה פועל דמיני שיורחץ מאתו כל הטינופת הרוחניים. ההכנה השניה הוא להעביר הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום, כי ה'תרגום' הוא ממוצע בין הקדושה וההיפוך, וכשאומר שני פעמים מקרא שהוא קדושה לבד ומצרף עמהם פעם אחת את התרגום שהוא לשון העמים, אז נמשך התרגום אחר המקרא ומתבטל אליו [כפי הכלל של חד בתרי בטל], ואז נתפרד הקליפה מן הקדושה, ואחר כך יטהר עצמו בטבילה במקוה שזוה עיקר הטהרה לקראת השבת (מבואר כל זה בשפתי חן לשבת העומד כעת באמצע העריכה בס"ד).

עיקר מצות הכנה נאמר על שבת:

ואחר כל אלו ההכנות צריך עוד להקדים עצמו לקבל את השבת קודם בואו, לקיים מצות תוספות שבת גם בזמן, ומבאר שיעקר כוונת הכתוב (עמוד ד יב) ה'פון לקראת אלקיך ישאל, קאי על הכנת האדם לקבל פני שבת מלכתא, כמו שראוין שכל אחד משלשה תיבות הללו 'הפון לקראת אלקיך' עולה במספרו כבוד שבת (אופן הגימטריא מבואר למטה

המשך בעמוד ג

חן החסידות

המשך מעמוד א

נועם אלימלך (ד"ה וידבר ה')

עבודת הצדיק לעשות 'עולם התיקון'

תוכן הענין: גילוי סודות התורה ויכול להיות רק על ידי צדיק כזה שעובד השי"ת בתיקון שבירת הכלים ולתקן העולם בהמשכת 'מ"ה החדש'

גם כן כלי להכניס צמחו כל הזוכר להכניס, * כן כל המורה והמנוה צריך להכניס אל תוך ה'כלי' היא הילאה. * ומועד רמז ל'אהבה', הביאור בזה, שהרי 'מועד' הוא לשון 'יום טוב' שהוא עבודה מתוך שמחה ואהבה, דהיינו לרמז על הצדיק אשר שוכח ליום שכולו טוב שהיא אהבה. *

וידבר ה' אל משה צמד צר סיני באהל מועד, באחד לחדש השני, בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר לו'. וצריך להבין כל הפרטים הנפרטים בפסוק הזה, המקום והזמן המדויקים היכן ואימתי נאמר, דהיה אפשר לומר בסתם וידבר ה' אל משה לאמר, בלי הפסק כל הפרטים באמצע.

נראה לפרש על דרך הרמז, דהנה על הר סיני שם נימנו העשרת הדברות ותרי"ג מצות וכל תורת הנגלה, וגם כל סודות התורה ורזין לאורייתא, וזהו וידבר ה' אל משה - כל התורה, וגילה לו כל הסודות העליונים, והבחינה הזאת נעלמה ונתכסה מעיני כל חי, ולא כל אדם זוכה לזה עד אשר יצאו לדיקים ויעבדו את ה' צאמת וצתמים, ויתקנו מעשיהם בכל הבחינות, ואז אליהם יגלה כל הסודות העליונים, באופן שיוכלו לאומנם צבחינה זו כאשר ניתנה למשה רבינו עליו השלום צביני. * וזהו וידבר ה' אל משה לו' צמד צר סיני כו' דהיינו כל התורה כולה, ובכללם גם סודות התורה ורזין דאורייתא, לאמר - שיאמר בזאת הצבחינה כמו צביני.

ועכשיו ימשיך הכתוב לבאר איזה צדיק יכול לאומרה צבחינה זו, ולזה אמר הכתוב שהוא הצדיק אשר זכה למדרגות האלו הרמוזים בפסוק, כדלהלן: דהיינו צדק מועד - * אהל רמז ל'אהבה', * הביאור בזה, דכמו שכל הדברים צריכים ל'כלי', והרי 'אהל' הוא

כך צדק 'עולם התיקון' על ידי שהוציא ספירות חדשות מן השם הקדוש מ"ה (מזה: יוד הא ואו הא), שזה הכניס כח חדש בעולם שכל אחד יאמר 'ונחנו מה', ואלו ז' מדות החדשות תיקנו הו' מדות החרובין שנפלו, ומזה נעשה 'עולם התיקון', ונמצא 'עולם התיקון' הוא חידוש העולם שנית * אחר שנחרבה בפעם הראשונה.

וזהו מרומז במאמר הכתוב באמרו: צדק - פירוש שהולך צאמדות ששורשו מכח מ"ה החדש' שזה נותן הכח לבטל הישות וללכת באחדות עם השי"ת, לתדש השני - שבכח הביטול והאחדות הזה הוא מתקן 'עולם התיקון' הנקרא 'לתדש השני' שהוא התחדשות הספירות הקדושות בפעם השנית.

בשנה השנייה - רמז של תיבת שנה הוא ה'עולם הזה' הנקרא שנה, כמו דאיתא צספר ל'יורה: ג' שמות יש לעולם, עולם, נפש, שנה. והרי כל עיני עולם הזה הם עיני גשמיות ששורשם מ'עולם החרובין', לכן יכולין לקרוא את ניצוצי הנפש גם בשם 'שנה', והצדיק המתקן מעשיו צביני גשמיות העולם הזה על ידי שממשיך על עצמו הכח של מ"ה החדש' שירגיש בעצמו 'ונחנו מה' ומייחד הכל להשי"ת, נמצא שנותני כלומר 'גשמיותו' כנזכר לעיל, הם 'שנה שניים' מהכלים השניים, וזהו שנה השנייה - דהיינו שהוא צמדגה שנה כלים גשמיים השנייה של התיקון ולא של החרובין. * ומפרש הכתוב מה הם השנה השניות, דהיינו לצאתם מארץ מצרים - רוצה לומר צאמדות מהגשמיות והאלוהיות ששורשם מ'עולם החרובין', אל הקדושה האמיתית * שהוא 'עולם התיקון'.

ואחר שמנה כל המעלות הללו, מסיים הכתוב ואומר שהצדיקים האלו יכולים לומר התורה צבחינה הזאת בגילוי סודות התורה, וזהו 'לאמר' וכמו שפירש לעיל, דהיינו לאמר - שיאמר בזאת הבחינה כמו צביני.

שיאמר בענין גימטריא, לכך אומר תמיד לפי מה שהוא עולה או עם התיבות והנקודות, כדי להלכיש הדברים שיוכלו להבינם שמרומז בו סוד זה.

וכן הוא גם בכאן, שמרן האר"י ז"ל ראה ברוח קדשו ובעיניו הטהורים או היה לו בקבלה מפי אליהו ז"ל, שהפסוק 'הַכּוֹן לְקִרְאת אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל' הוא ענין אחד עם 'כבוד שבת', ולכן התבונן לחפש במספרם באיזה אופן יתקשר הפסוק עם התיבות 'כבוד שבת'.

השבון אותיות מנצפ"ך:

יש כ"ב אותיות התורה שיש להם מספר כנודע, ונוסף לזה יש עוד חמשה אותיות מנצפ"ך שמחשבים מספרם באופן אחר, והוא שכאשר אלו האותיות נמצאים בסוף התיבה אוי נכתבים באופן אחר, וגם מנין הגימטריא שלהם שונה, כי אלו החמשה אותיות ניתוספו בסוף כל האותיות על פי סדר מקומן בהאותיות הרגילין, ולכן אחר אות ת' שהוא ארבע מאות מוסיפין אות כ סופית, ונעשה מניינה חמש מאות, ואחר כך ס סופית ונעשה מספרה שש מאות, ואחר כך נון פשוטה מניינה שבע מאות [לכן מבואר בספרים שתיבת 'בן' עולה כמנין 'שבת', כי אות נון פשוטה עולה שבע מאות], אות ה' נעשה שמונה מאות, אות ז' נעשה תשע מאות. וסוד ענין אותיות מנצפ"ך הוא שהם מורים על 'גבורות ודינים', כיון שתפקידם הוא לצמצם את התיבה ולהעמיד את קריאת התיבה, וכל צמצום גורם לדין, ויש להם כמה סוגי המתקות כידוע (כל הענין מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה כא, ובשפתי חן לפורים הקדמה ה' בענין פרשת פרה והקדמה יא גבי ברכת המגילה, ועוד).

הביאור משולם), והוא להורות שעיקר כוונת הנביא באמרו 'הַכּוֹן לְקִרְאת אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל' קאי על מצות הכנה לשבת, שיקדים עצמו אל ביאת השבת ולהכין עצמו לקראתה, כי אור השבת היא עצם אלוקותו יתברך, וההכנה אל השבת הוא ההכנה אל הש"ת.

שייכות ב' ענינים על ידי גימטריא:

ויש להעיר על זה, שלכאורה איך לומדים דין והלכה מגימטריא דוחקת, על ידי צירוף אותיות וכולל ואותיות מנצפ"ך וכדומה, ובפרט שמצינו כמה ענינים בדברי חכמינו ז"ל ובספרים הקדושים ובמיוחד בדברי המקובלים, שעשו שילובים של סודות עמוקות, הלכות וחידושים, כאשר מצאו שני תיבות שווים במספר הגימטריא, ויש להתבונן וכי תלוי גילוי סודות התורה במי שהוא יותר בעל חשבון, וכבר הקשה כן בספר הקדוש דגל מחנה אפרים (פ' חקת) על הפסוק 'עַל כֵּן יִאֲמְרוּ הַמְּשֻׁלִּים בְּאֵי הַשָּׁבוּן, דַּלְפַעְמִים כְּתוּב בְּכוּנוֹת הָאֲרִיזִ"ל אִיזָה סוּד עַל פִּי גִימְטְרִיא, וְכִשְׂאִינוּ עוֹלָה הִתִּיבָה לְהַמְסַפֵּר הַהוּא אִיזָה כּוֹתֵב עַם הַכוֹלֵל', ולפעמים 'עם האותיות', והכוונה הוא על דרך שפעמים מסבירים ענין עמוק על דרך משל פשוט, כי האומר מבין שאי אפשר להשומעים שיבינו אותו הדבר כך, כי אם על ידי שייביר להם בדבר שרגילים בו, ומתוכו יעמדו על הדבר ויכנס בלבם, כן הוא הדבר הזה, שבאמת האר"י ז"ל וכן כל הצדיקים שבדור הפתחים פתח בתורה הקדושה להבין איזה דבר ואומרים גימטריא על זה, הם הבינו ברוח קדשם שורש הדבר ההוא, שיש באותו הדבר סוד ההוא, והבינו זה המאור של הדבר עצמו שמאיר להם ה' ברוך הוא בחסדו הגדול להבין שיש באותו דבר סוד ההוא, אך להלכיש הדבר לפני השומעים צריך

ביאור משולם

תוכן הענין: (א) חיוב מצות תוספת שבת, (ב) עיקר מצות הכנה למצוה הוא בהכנה לשבת.

נאמר על 'כבוד שבת', כי הגם שקדושת שבת יורד מעצמו, אבל אם לא יכין האדם עצמו בנקיון גופו וביתו, לא יוכל לזכות לכבוד שבת.

ואופן החשבון הוא על זה האופן כי 'הַכּוֹן לְקִרְאת אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל' היינו כפי חשבון אותיות מנצפ"ך שהנון הוא שבע מאות (כמבואר לעיל בהקדמה) הוא בגימטריא שבע מאות ושלושים ואחה, וכשתצרף עם זה גם הארבע אותיות, אז מספרו הוא 735 כמנין גימטריא של 'כבוד שבת', עם הוספת אחד הנקרא 'הוספת הכולל', נמצא שתיבת 'הַכּוֹן לְקִרְאת אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל' עולה 'כבוד שבת'.

וכן עולה תיבת 'קִרְאת אֱלֹהֵיךָ' בדיוק מספר 731, ועם חמש אותיותה עולה מספרה 736, וזה עולה כמנין 'כבוד שבת' כשמוסיפין עוד מספר שנים נגד ב' התיבות 'כבוד שבת'.

וכן עולה תיבת 'אֱלֹהֵיךָ' כמנין 'כבוד שבת', כאשר מחשבין אותיותיה בשלימות המילוי כזה, 'אלף' (עולה 111), 'למד' (עולה 74), 'הי' (עולה 15), 'יוד' (עולה 20), וכשתוסיף עוד 11 כמנין אלו הי"א אותיות בעצמם (אלף למד הי יוד), יעלה מספרו 220, ואחר כך תחשוב את האות כ פשוטה שבסופה (אין מחשבים אותה במילוי כי מנין כ פשוטה בעצמה כבר עולה חמש מאות) יעלה מספרם 731, ואחר כך תוסיף עוד חמש אותיות תיבת 'אֱלֹהֵיךָ' יעלה 736 כמנין 'כבוד שבת' עם ב' תיבותיה, עייין שם בספר הקדוש פרי עץ חיים.

הרי מכל זה כי ענין 'הַכּוֹן לְקִרְאת אֱלֹהֵיךָ' הוא ענין אחד עם 'כבוד שבת', ובא לרמוז על זה, שלכבוד שבת צריך הכנה, ולפי ערך ההכנה כן שורה כן קדושת השבת, ורק מי שמרר בערב שבת לעשות הכנה כראוי, הוא יאכל בשבת, ואין הכוונה של 'אכל בשבת' על אכילה גרידא, כי לפעמים יתיחס שם 'אכילה' על ענין הנאת השביעה מזיו השכינה, כי בנחה שבעולם שנהנין מאכילה, לכן משתמשין בלשון 'אכילה' על כל סוגי הנאות, כמאמר הכתוב (שמות כד יא) 'וַיִּחַזְּקוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתֶּה, שִׁפְרֵשׁוּ רִבְתֵּינוּ ז"ל (ברכות יז, ופירוש רש"י שם) כי על ידי מנחה שרי נהנו והרגישו הבריאות והשובע כאיש אשר אכל ושתה.

ולזה 'מי שמרר ויגע בערב שבת' להכין עצמו שיהיה גופו מקום ראוי להשראת הקדושה, כאשר נבאר למטה מה ענין הכנה זו, ואז הוא הוא האדם ש'יאכל בשבת' כלומר שתשבוע נפשו מקדושת השבת, ויזון עיניו מזיו השכינה המאיר ביום שבת קודש לכל באי עולם, והשכינה הקדושה המבקשת מקום מנוחה למצוא אדם שתוכל לנוח בו ולהאיר בנופו ונשמתו יכנס באותו האדם שעשה הכנה כראוי וטיהר גופו ונשמתו, ושם תמצא השכינה מקום מנוחה להמצא שמה, ואז ירגיש אור קדושת שבת כראוי וכנוון.

ענף ד

עד כאן למדנו שהגם שקדושת השבת יורדת בשוה לכל איש יהודי, אכן האדם צריך לעשות גופו וביתו טהור ונקי להיות מוכן ומוזמן להשראת קדושת ה' בקרבן, כי רק באופן זה יוכל ליכנס בו קדושת ה', מה שאין כן אם לא ניקה את מוחו ולבו מתאוות רעות אין מקום שיוכל המלך עולמים לשכון בו.

ועבור כל הנוכר כתבו כל חכמי מדע, שזה המצוה של 'תוספת שבת' שנצמזמו בו להוסיף בערב שבת מחול על הקודש, והוא 'מצות עשה דאורייתא' ממש, לפי שיטת הר"ף והרא"ש, והובא דבריהם לפסק הלכה בשלחן ערוך (א"ח ס' רמא ס"ב), הגם שאין מגיע עונש למי שלא קיים מצוה זו של תוספת שבת, ובדואי אינו נקרא 'מחולל שבת' חס ושלום, עם כל זה נתחייבנו מן התורה להוסיף מחול על הקודש, ונדבר לקמן קצת מזה.

ועתה נבאר מה הוא ענין הכנת השבת, שצונו חכמינו ז"ל, וסמכוהו אקרא (שמות טז ה) 'וְהָיָה בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יִבְיֹא, וְכִמּוֹ שְׂמוּכָה בַתְּחִלַּת שׁוֹרֵשׁ הַזֶּה (ענף א עלה א) בדברי הרב הקדוש רבי יעקב קאפל ליפשיץ זלה"ה בעל המחבר שערי נן עדן, וכן הוא בסידור האר"י ככוונת מנחה של ערב שבת ששם מבואר סוד ההכנה לשבת, ושהוא התנאי והעצה לקבל קדושת שבת עייין שם.

כי גודל קדושת השבת, אף שגדלה מעלתה שהוא קדוש מעצמו בלי אתערותא דידן כמבואר בארוכה לעיל בענפים הקודמים, מכל מקום צריך 'הכנה והזמנה' שיהא בו מקום ראוי לחול עליו קדושת השבת, בדרך שמצינו כשביקש לבן את אליעזר שיכנס להתארח לביתו, אמר לו (בראשית כד לא) 'וְאָנֹכִי פְּנִינִי חֲפִי' שפירשו חכמינו ז"ל (ילקוט חיי שרה) ממנופת עבודה זרה, הרי שגם לבן הרשע הבין כן, שאם רוצה לארח בתוך ביתו את אליעזר צריך מקודם לפנות את ביתו מעבודה זרה, דבלא זה לא ידורן אליעזר על מפתן ביתו כלל, כי הקדושה אינה יכולה ליכנס במקום שיש טומאה, ואם כן הרי בודאי שלא תוכל קדושת השבת ליכנס לגוף שהוא מלא טומאה חס ושלום, ולזה נצרך לעשות הכנה זרבה, והכל הולך לפי ערך ההכנה והזמנה שהכין עצמו בערב שבת.

ולזה כתוב בספר הקדוש פרי עץ חיים שער הלימוד ככוונת יום שבת, אשר אלו השלשה תיבות 'הַכּוֹן לְקִרְאת אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל' שבהם מבואר החיוב המוטל על האדם לעשות הכנה למצוה, נרמז בכל תיבה שבו אופן של מספר מנין התיבות 'כבוד שבת' שעולה 734, ועם הכולל 735, להורות שעיקר מצות הכנה למצוה

להיות לפעמים שאיש חסיד נוסע אל רבו בדחילו ורחימו ללמוד ממנו אופן ודרך לעבוד את השי"ת, אבל הצדיק הוא אז במצב של קטנות, כי כל איש בעולם יש לו מצבים של גדלות וקטנות, כמו שאמר הכתוב (משלי כד טז) שְׁבַע יְפֹלֵצַדִּיק וְקָם, שכל אדם ובפרט הצדיק יש לו הרבה נפילות וירידות אך אחר כך עומד ומתעלה, ואם כן יתכן שבזה השעה שהחסיד מסתכל על דרכי הנהגת רבו נמצא הרב במצב של קטנות ונפילה, וכשרואה איזה הנהגה שהרב עושה אז יסבור התלמיד שצריכין לעשות כן, ומספר מעשה של אחד מהחסידים שנכנס אל הרה"ק רבי נחמן (ר"נ מקאטוב או ר"נ מהארדענקע, מתלמידי הבעש"ט) זלה"ה, בעת שישב מלושב בטלית ותפילין (דרכיני טם), ומן הסתם היה אז המציאות שהצדיק רבי נחמן ערך עבודה גדולה לשמים החל מחצות הלילה, ואחר הבכיה על חורבן עסק שעות ארוכות בלימוד התורה, ואחר כך בשירות ותשבחות, ואחריה היתה תפלה בהתלהבות ובהתפשטות הגשמיות, ואחר התפלה שכבר היה אחר 9-10 שעות של עבודה רצופה, אחזו פתאום חולשת הלב, ולא היה לו פנאי לחלוץ את הטלית ותפילין שזה היתה אצלו עבודה מיוחדת, לכן שתה אז קאווע, ובאותה שעה נכנס וראה איך רבו מלושב בטלית ותפילין ושותה קאווע, ותיכף החליט בקבלה גמורה לקיים מנהג רבו...

זה לא טוב, כי התלמיד הוא כעת במצב של גדלות והרבי במצב של קטנות, ואסור עתה לקבל הדרכה שאינו שייך לו, לזה ציוותה התורה 'ולא יבאו לראות' שלא יבואו התלמידים לראות את רבם ולעשות כמעשהו כסומא בלי דעת, כי יוכל להיות מציאות של 'פְּבִלַע אֶת הַקֶּדֶשׁ' שהרב הוא במצב של קטנות, שקדושתו וגדולתו כעת הוא נבלע ונתכסה, כי יש לו כעת חלישת הלב או חלישת הדעת מאיזה סיבה שהוא, וזה יגרום 'יָמְתוּ' שהתלמיד יפול מדרגתו, שיהיה לו השפלה וירידה מדרגתו, כמו שאמרו חכמינו ז"ל 'מאן דנחית מדרגיה קרוי מת', ונמצא שבמקום לקבל דרך לעלות אל ה' עוד יגרום ההיפוך חס ושלוש, ממילא צריכין לידע ולבחון את מה שהוא רואה, ויקבל את הגדלות לעלות יותר, ולא יסתכל על הקטנות כלל, כי זה לא שייך לו.

ומסיים שם בדגל מחנה אפרים בלשון נורא ונפלא: והבן זה, כי קצרה דעת השומעים ולא הבינו, ויש בזה דברים טובים, ואם ירצה ה' כשיזכה ה' אותי ואהיה בריא עדיף, אפרש. הנה הגם שאין אתנו יודע עד מה, ואין לנו שום השגה ברבותינו הקדושים שרפי מעלה תלמידי רבינו הבעל שם טוב, אשר קטנם עבה ממתנינו, אבל כפי הנראה מלשונו הקדוש נשמע שבעת כתיבת הספר היה במצב כזה, וכיון שהצדיקים לא אמרו תורה רק מענין שהיו דעריבי כפי בחינתם בקודש, לכן לא כתב יותר כלום על פרשה זה, רק ללמד לנו דבר נחוץ, שכשיש קטנות אצל הרב צריכין התלמידים לדעת שלא להסתכל ולא לקבל אז כלום.

וכבר הביא הרה"ק מקאמרנא זלה"ה ביאור

אמרם ז"ל (חגיגה טו), אם הרב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפייה, והקשה הלא כל משל צריך להיות ניקל ביותר להבין מן הנמשל, וכאן המשל קשה יותר להבין, כי מי ראה מלאך ה' שידע איזה רבי לבחור, ומביא בשם מרן רבינו הבעל שם טוב הקדוש זלה"ה, שהמלאך הוא בבחינת עומד שכל זמן מציאותו הוא עומד על מדרגה אחת, מה שאין כן האדם הוא בבחינת הולך שאינו יכול לעמוד על מקום אחד, או 'עולה' או 'יורד' חס ושלוש, ועבודת כל יהודי הוא להשתדל להיות רק למעלה ולא למטה, ולכן אם הרב דומה למלאך' שהוא מוכן לוותר מלעלות יותר גבוה רק להשאר בבחינת 'עומד' כדי להשפיל עצמו אל התלמידים, אז 'יבקשו' תורה מפייה, תוכל לבקשו שילמוד עמו, ואינך צריך לחוש שמא הוא כעת במצב של קטנות כיון שהוא עומד תמיד בדרגה אחת כמו מלאך, אבל אם הרב אינו בבחינת מלאך, אז אל 'תבקש' תורה ממנו, שיכול להיות שהרב הוא כעת בקטנות ואתה בגדלות ותורתו יזיק לך, אכן אם הרב בא מעצמו ללמוד עמוך תורה, בודאי תשמע ותקבל, כי זה מורה שהוא כעת בגדלות ואז יועיל לך תורתו מאוד, אבל אתה לא תבקש עד שתדע בבירור שהוא כעת בבחינת מלאך ואין לו נפילה.

וידוע שכל הצדיקים אמרו דברי תורתם כפי הבחינה שעסקו בה באותה זמן, וכמו שמתאמרא בשם 'גוטע אידן' שאמרו בענוה, 'הגם שעדיין לא זכיתי להתנהג בעצמי כמו שאני אומר, אבל זה ברור שבשעת אמירת התורה רצוני בזה באמת, בין איך באמת דעריבי'.

וזה הוא הזרכותו בקודש של רבינו בעל דגל מחנה אפרים, שהגם שבכל סדרה מגין פרשיות התורה יש לו המון חידושים ומאמרי קודש, עם כל זה בחר פרשה זו של פ' במדבר שהוא שבת דרך ארץ, שלא כתב כלום, רק הוראה אחת ויסוד מוסד בחיי איש ישראלי, שכל איש ואיש בעולם יש לו קטנות וגדלות, ואין לו להסתכל על הקטנות ולהתחשב עמה, רק לראות שיעבור מהר ולשוב אל הגדלות. בעת 'קטנות' ידע שכעת אינו על מקומו הראוי, ובעת 'גדלות' ידע שזהו מקומו האמיתי.

ומסופר שאיש אחד בא אל הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זלה"ה, בזמן שהעניות היה שם במצב נורא, וראה איך שהוא מתפלל בהטלית המכסה את כל פניו, ויש בבגד הטלית נקב שמשם מבצבץ ויוצא התפלה של ראש, וכיון שזה החסיד רצה להיות נמנה בין החסידים קנה לעצמו טלית חדש ותיכף עשה בו נקב מפולש שיוכל גם כן להתפלל באופן זה, ותמה עליו רבו למה עושה כן, ענה הרי הרבי עושה כן, התחיל הרב לשחוק ממנו ואמר לו הטלית הישן שלי קיבל נקב מרוב זקנותו, אבל אתה למה לך לקלקל את הטלית.

וענין זה הוא הקדמה נחוצה מאוד לקבלת התורה, כי יש כלל גדול שקודם כל גדלות יש קטנות, וכפי עומק הקטנות כן גודל הגדלות שאחריה, כמו שכתב הרה"ק בעל ישמח ישראל זלה"ה (לי"ג בעומר) לימוד מוסר השכל מהקשת, שכל

כמה שמוריד אותו למטה, כן פורח יותר למעלה, וכמו שמוכר בחמדה גנוזה בשם הרה"ק בעל ישמח משה זלה"ה בטעם המצוה לישן ביום ערב שבת קודש [כידוע שהפליגו הצדיקים במעלת וחיוב השינה בערב שבת, עד שמוכר בשם המגיד הגדול ממעזריטש זלה"ה שהתפלא למה לא נכתב הענין 'בתורה' בפירושו, ולפי דיעה אחרת אמר שפלא אצלו למה לא נכתב 'בעשרת הדברות', ובספר דברי תורה (מהדורה ט אות יג) כתב הרה"ק בעל מנחת אלעזר זלה"ה לקיים את הנוסח השני עיי"ש], והטעם הוא כי קודם גדלות צריך להיות קטנות, וכיון שהאדם צריך לקבל את השבת במוחין דגדלות נצרך מקודם להיות קטנות, ואין לך קטנות הדעת יותר מבשעת השינה, שאז מסתלק הדעת מהאדם, ואחר כך כשיקום יהיה מוחו צלול וזך לעבוד את ה' ולקבל את השבת במוחין דגדלות.

וכענין הזה הוא גם בשבת שקודם חג השבועות, שנקרא בשם 'שבת דרך ארץ' וקורין פרשת 'במדבר', להורות לאדם שיש זמן שהוא כמו 'במדבר' כלי בית ראוי וכלי מזון לחם ומים, והכוונה על חסרון המוחין שהם עיקר חיי האדם, וצריך אז לידע בידיעה ברורה שבשבוע הבא יהיה לנו חג השבועות מעולה וגבוה בס"ד בגילוי שכינה, ונזכה לשמוע פסוקי העשרת הדברות מפי הבעל קורא שהשכינה מדבר מתוך גרונו, בבחינה עליונה, וזה כל האדם, ולא ייעף ולא יירא, רק יקיים (ישעי' כו) חֲבִי כְמַעֲט רָגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם, להמתין בסבלנות עם 'געדולד' ולא להחליש הלב והדעת מזמן של קטנות, כי זה דרך ארץ, היינו דרך העולם, שיש עליות וירידות, ואחר קטנות זוכין לגדלות.

וידוע המעשה אצל הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב זלה"ה, שהיה מתכוון לערוך את השבת בעיר 'בראד', וביום שישי אחר צהריים הלשינו עליו אצל השלטון (כי גזרו עליו שאינו רשאי להמצא בקרב חסידיו מחוץ לעירו, והמעשה באריכות ואכמ"ל), והוכרח פתאום לברוח סמוך להשבת לכפר הסמוך, ולא היה אתו אפילו בגדי שבת, והיה במצב של חושך ושפלות גדול, אכן בשבת ההוא זכה להארה עליונה ונפלאה ואור גדול שלא היה לו כזאת מעולם, והבין דכיון שהיה לו חושך וקטנות גדול בערב שבת מגיע לו גדלות נפלאה בשבת עצמו.

וזה שהזהירה התורה, וְלֹא יָבֹאוּ לְרִאוֹת שְׂלֵא יסתכל ויתבונן בעת אשר מגיע לו מצב של פְּבִלַע אֶת הַקֶּדֶשׁ, שהוא חושך ושפלות, כי זה יגרום לו חס ושלוש מיתה היינו נפילה ממדרגתו, כי יגיע ליאוש שהוא קשה מן הכל, רק יתחזק ויצפה על הגדלות שיבוא במקום.

ויעזור השי"ת שזנכה בשבת זו ללמוד הלכות דרך ארץ, היינו סדר העולם, שיש קטנות ויש גדלות, ולא להתפעל מהקטנות, כי יהודי הוא יהודי בכל מצב, וידע שני כללים, א] כיון שהאדם הוא 'הולך' הרי בהכרח יש לו גם זמנים של 'קטנות', ב] כפי עומק הירידה, כך יותר גדול יהיה הגדלות שאחריה. ויהי רצון שזנכה צו א ליכטיגן דערהויבענעם קבלת התורה, אמן כן יהי רצון.

רחיצה בחמין

בו יבואר ענין רחיצת הגוף או פניו ידי ורגליו במים חמין, לגרש ולהפריד הקליפות מן הקדושה

נותנים מקום להקליפות להתאחו בגופו, כי הם המה מורים על שכחתו לפעמים מהבורא ובטחון בכוחו ועוצם ידו.

גם על ידי ריבוי אכילות של היתר בימי החול שלא בכוונה הראויה נעשה האדם מגושם, ונמשך עליו קליפת נוגה הנגרם על ידי דברי הרשות שלא לשם מצוה.

ולבן נצטוונו לעשות אתערותא דלתתא, לרחוץ את הגוף להסיר ממנה כל הוהמא והלכלוך, כי פעולה החיצונה מעוררת פנימיות לבו לסלק בטחונו בדרכי הטבע, ואז יופרדו ויוסרו ממנו כל אחיות הקליפות מן הקדושה, ולא יתערב זר בשמחתנו בהכנס אל השבת עם הקליפה הרבוקה בנו.

אבן כדי שהרחיצה תגרש את הקליפה לגמרי, צריכה להיות הרחיצה במים חמין דוקא, שבו מתעורר שהשי"ת מוריד מלמעלה כח אחד הנקרא 'שלהובא דאשא', שזהו שורף ודוחה את שיירי אחיות הקליפות ומורידם לעומק דתהומא רבא.

ובזה יתעורר האדם לרחוץ את נשמתו מגילולי זוהמת היצר הרע שהיתה רבוקה בו בכל השבוע,

קצת זוהמא רבוקה ומלוכלך בשאר חלקי הגוף, שזה מורה על התדבקות הקליפות בשאר חלקי הגוף, כי הלא האדם התחתון הוא מרכבה לספירות העליונות, וכל מה שרואים למטה בגוף האדם מורה שיש ענין כזה גם למעלה בספירות העליונות, ואופן הסרתן הוא על ידי הרחיצה.

וביאור הענין שהוהמא והלכלוך שעל האדם מורה על קליפות הוא, כי בששת ימי המעשה כאשר האדם עסוק ושקוע בענינים הגשמיים בעסקי העולם הזה וצרכי פרנסתו כפי סדר טבע העולם, בזה בהכרח משליט עליו כח טבע העולם, ונגרם גם למעלה בעולמות העליונים השתלמות הקליפות על קומת הקדושה.

וביותר מחדיר הענין בתוך לבו של אדם, כאשר מרבה בפעולות הגוף בעד פרנסתו, וסובר שכוחו ועוצם השתדלותו יומם ולילה גורם פרנסתו, ושוכח את השי"ת כי הוא הנותן כח לעשות חיל, וכתוצאה מזה רץ ברגליו למרחקים עד שמגודל החשק והמריצות מעלה אבק במרוצתו, ועל ידי התאמצותו בצאתו לפעלו ולעבודתו עדי ערב נעשה גופו מלוכלך ומזוהם, על כן הלכלוך והוהמא הזה

מצוה על כל אדם שירחץ בערב שבת את כל גופו בחמין לכבוד שבת, ואם אי אפשר לו, ירחוץ לכל הפחות את פניו ידי ורגליו בחמין.

והענין הוא, דהנה בכל ערב שבת כשמתחיל להאיר אור השבת קודש, מתכוונים כל העולמות לעלות וליראות ולהתדבק בהשי"ת לקבל משם שפע וחיות קודש, אכן סביב הקדושה נמצאים 'קליפות וחיצונים' החפצים ומשתוקקים גם כן לעלות ולינק מן השפע היוור בשבת, ואם יתאחו שם אז לא ירד אור השבת במהרה, ויתערבב קדושתה.

ולבן עושין כמה פעולות גדולות להכניעם ולבטל כוחם כמו העברת הסדרה וקציצת הצפרנים וגזיזת שער הראש (כמבואר הכל לעיל בהקדמות הקודמות) בכדי שלא יוכלו לעלות עמהם, ולא יערבבו את שמחת השבת, שהוא דביקות ישראל בהשי"ת.

אבן גם אחר שכבר זכה האדם להעלות את קליפת נוגה אל הקדושה על ידי העברת הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום, וגם הסיר ממנו את עיקר מקום אחיות כוחות הקליפות על ידי נטילת צפרניו, עדיין נשאר

בקדושה, ויכוון ברחיצה שעושה לשם מצות חכמים ולקבל קדושת שבת.

רגליו (להסיר את הקליפה הנאחות בג' ספירות נה"י) יכוון לטהר עצמו מכל מעשים הגשמיים ותאוות רעות שהיו שלא

וכח האש של המצוה ישרוף ויבער את אש רתיחות היצר הרע שבער בלבו בששת ימי המעשה.

ובעת הרחיצה יש לאדם להתבונן, שהוא עכשיו מרכבה להספירות שבעולם העשייה, הנקראים 'אדם דעשיה', ששם הוא עיקר מקום שמתאחזים הקליפות לינק מן הקדושה, ועל ידי הרחיצה הוא מנקה ומטהר את עולם העשייה מכל אחיזת הקליפות, שתהיה מוכן לעלות למעלה לקראת השבת.

ושלהבת הלזו נרזמת בפסוק (שיר השירים ה ו)
 רשפיה רשפי אש שלהבת-יה,
 היינו השלהבת היוצא מאותיות י-ה שבשם הוי"ה, שהם האותיות המאירים בספירות חכמה ובינה, ושלהבת הלזו בכוחה לגרש ולהפיל כל שיירי הקליפות לעומקא דתהומא רכא, עד שתהיה השבת נקיה ומהורה.

והרחיצה צריכה להיות דייקא כפי הסדר הנזכר דהיינו קודם פניו, להסיר אחיזת הרע ומחשבות רעות הנמצאים בראשו ובמוחו (להסיר הקליפות הרוצים לינק מהג' ספירות חכ"ד), ולהאיר פניו בקדושת השבת, ואחר כך גופו העליון וידיו להסיר חלק הרע הנדבק כמעשי ידיו (הקליפות היונקים מג' ספירות חג"ת), וברחיצת

הבנה דרבה

לקיים מצוות ה' כשמחה עם געשמאק

- האיד עושיין הבנה כראוי לקבלת התורה?
- האיד מרגישיין קבלת התורה מחדש?
- מהו העבודה של י"ל שבועות?
- מה ענין הטבילה באשמורת של שבועות?
- מה יש לכיין כששומעים קריאת עשרת הדברות?

הביאורים על זה, ועל כל מה שצריכין לידע בהג השבועות, תמצא בס"ד בספר הנפלא

שפתי חן לחג השבועות

הנדפס מחדש

ושם תמצא מכאן משוב טעם ודעת טעמי המצוה עפ"י משנתם של רבותינו הקדושים תלמידי בעש"ט זלה"ה ז"ע, וביאורים מתקנים על כל פרט וכל חלק של המצוות הדביכות בהג זהה,

להשיג בכל חניות הספרים

מכירה הראשית: שארף 718-812-5120
 באר"י: הפצה וזוג 053-316-6312

יוצא לאור ע"י **מכון שפתי חן**
 לקבל, לנדב, להעיר על הגליון וכן לקבל הגליון על הפאסט נא להתקשר עם המכון
 646-838-1822
gilyonsc@gmail.com

זכות פרנס הגליון נתנדב
 לז"נ רבינו הקדוש והגורא מופת הדור
 רבינו מאיר בן רבי אהרן אריה זלה"ה
 זי"ע מפרעמישלאן
 נלב"ע יום כ"ט אייר שנת תר"י לפ"ק

זכות פרנס הגליון נתנדב
 לע"נ הרבני החסיד
 מוה"ר חיים צבי ב"ר שמואל משה קליינבערגער ז"ל
 זוג' (ביו"ש) מרת רחל בת ר' אלימלך ע"ה
 מעיר מונקאטש צ"ו
 נעקד"ה ביום כ"ז אייר שנת תש"ד לפ"ק